Poštnina plačana v gotovini

Leto LXII. Štev. 290 V Ljubljani, v četrtek 19. decembra 1929. Cena Din 1·—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 30 petit à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. Inseratni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Boljševiška akcija na Balkanu

Zanimiva razkritja Besedovskega. — Stjepan Radič in boljševiki so drug drugega razočarali. — Moskovska osveta

Beograd, 19. decembra. Včerajšnje »Vreme« ponatiskuje odkritja bivšega odpravnika poslov sovjetskega poslaništva v Parizu Besedovskega, ki se bavi v svojih odkritjih tudi z boljševiško akcijo na Balkanu. Ko je l. 1922. bil Besedovski v sovjetskem poslaništvu na Dunaju, je došel tja Manuilski, eden izmed prvakov komunistične internacionale, čigar potni list se je glasil na ime Štefana Doleckega, poljskega državljana. Ta Manuilski je pripovedoval Besedovskemu, kako so v Moskvi sklenili, naj se organizira poseben odsek Čeke in Kominterne na Dunaju za akcijo v Avstriji, Madžarski in na Balkanu. Sklenjeno je bilo, da se po določenem načrtu stopi v zvezo z makedonsko revolucionarno organizacijo in s pristaši Fan Nolija, kakor tudi, da se ojači delo za desorganizacijo Vranglovih vojnih edinic. Ta načrt se je zlasti izvajal, ko je došel za poslanika na Dunaj Joffe. Akcija na Balkanu se je vodila po navodilih Jevgenija Goldensteina in Mečislava Loganovskega, ki sta bila vpisana v imeniku poslaniškega osobja kot tajnika. Njima sta bila dodeljena kot pomočnika vojna strokovnjaka Jaroslavski in Jelenski.

Goldenstein je bil osebno v zelo dobrih odnošajih s pokojnim Stjepanom Radićem. On je tudi prepričal pokojnega Radića, da bi bilo potrebno iti v Moskvo. Goldenstein je pozneje pripovedoval, da sovjetski državniki niso znali pridobiti pokojnega Radića. Edini, ki mu je ugajal, je bil Čičerin. O Stalinu je Radić dejal Goldensteinu: »To je zelo nagel, toda omejen politik.« Politični biro v Moskvi je nameraval Radića postaviti na čelo seljaške internacionale, s katero so se tedaj v Moskvi mnogo bavili, toda Radić ni dal pozitivnega odgovora in je dejal Goldensteinu, da je sovjetski sistem s stališča kmečkih interesov nekaj najbolj neprimernega, kar je dala zgodovina. Goldenstein je govoril, da ni mogel prepričati Radića o potrebi odločne revolucionarne borbe v Jugoslaviji v svrho ustvaritve federativne republike. Radić je trdil, da je bil vedno madžarofil in da mu je Srbija s svojim provincialnim načinom življenja bila antipatična, rekel pa je, da si je na čistem, da more do pravične rešitve seljaškega vprašanja v Hrvatski priti samo v mejah take seljaške države, kakor je Jugoslavija. Radić je dodal ob tej priliki, da nikakor ne more gojiti kakršnekoli antipatije proti kralju Aleksandru, ki je po njegovem mnenju iskreno naklonjen seljakom in razume njihove težnje. Radić je vedno poudarjal, da pripisuje mnogo večji pomen ekonomski strani seljaškega vprašanja, kakor pa iskanju nekakih političnih oblik državnega življenja Hrvatske.

Goldenstein je bil v zelo dobrih odnošajih tudi z makedonstvujuščimi, s srbskimi komunisti in ukrajinskimi revolucionarji v Bukovini. Bil je dalje v dobrih zvezah tudi z nekaterimi pristaši bolgarske zemljoradniške stranke. Goldenstein je vodil »veliko politiko«, dočim se je Loganovski bavil z neposredno organizacijo vohunstva in tatvinami zaupnih dokumentov vranglovcev ter Avstrije. Razen tega je »spremljal« delo madžarskega, rumunskega, jugoslovenskega in francoskega poslaništva na Dunaju. L. 1924. si je pridobil važen dokument, s pomočjo katerega je bil neprestano informiran o brzojavnih dopisih med rumunskim poslaništvom in rumunsko vlado v Bukarešti. Razen tega je falzificiral razne »tajne dokumente« in jih prodajal za lep denar. Leta 1925 je Besedovski srečal Goldensteina v Karlovih Varih, kjer mu je pripovedoval, da je bilo za »delo na Balkanu« porabljenih okoli 5 milijonov dolarjev.

Pravo ime Jaroslavskega je bilo Nestorović, kakor se je vsaj predstavljal. Dovršil je akademijo generalnega štaba ter je med vojno poveljeval neki konjiški diviziji. Kasneje je bil poslan na Dunaj. On je skupno z Jelenskim pripravljal eksplozive na Balkan. Za atentat v saborni cerkvi v Sofiji so bili peklenski stroji poslani v Sofijo od Jaroslavskega in Jelenskega. Zatem je Jelenski odpotoval v Moskvo, Jaroslavski pa je nekega dne izginil iz poslaništva. Zapustil je kratko pismo, v katerem je sporočal, da se odreka vsakemu delu s komunisti ter se »umika v zasebno življenje«. Po nalogu iz Moskve so ga iskali, ker so se bali raznih izjav, toda Jaroslavski je ostal skrit. Živel je v Nemčiji. Nekega dne ga je posetil neki njegov bivši uradnik. Odšla sta skupaj v neko slaščičarno, kjer mu je uradnik na skrivaj nasul strupa v črno kavo. Jaroslavski je še istega dne umrl. Po nalogu iz Moskve so ga fotografirali na mrtvaškem odru v kapeli ter poslali sliko v Moskvo kot dokaz, da je mrtev. Jelenski se ni več vrnil na Dunaj, temveč je bil poslan v Francijo. L. 1927. je bil že na čelu velike vohunske vojne organizacije, toda francoska policija je izvedela za njegovo delo in sedaj sedi v zaporu skupno s svojimi pomočniki.

Novi zapletljaji v reparacijskih pogajanjih

Na haaški konferenci bo zastopal Nemčijo tudi dr. Schacht — Angleške zahteve po sankcijah za nemške reparacije

Berlin, 19. decembra. Zelo je presenetila javnost vest, da se bo predsednik državne banke dr. Schacht kot eden glavnih delegatov udeležil konference v Haagu, ki se bo pričela 6. jan. in ne 3. januarja, kakor se je prvotno poročalo. Po sporu med državno vlado in predsednikom državne banke javnost ni več pričakovala, da bo državna vlada povabila dr. Schachta, naj odide z zunanjim ministrom dr. Curtiusom in finančnim ministrom dr. Hilferdingom v Haag. Do tega sklepa je najbrž prišlo zato, ker se je smatralo za potrebno, da predsednik državne banke osebno zastopa svoje rigorozno stališče v reparacijskem vprašanju, dasi se ne taji, da bo nemška delegacija zaradi njegove prisotnosti bistveno ovirana v svojih sklepih. Na ta način se hoče dr. Schauchtu naložil soodgovornost za rezultate, ki bodo doseženi v Haagu.

Berlinski listi prinašajo v zvezi s tem Pertinaxov članek, v katerem se bavi z zahtevo angleškega zakladnega kancelarja glede sankcij. Če sili Petrinax angleškega zakladnega kancelarja v ospredje, je to znamenje, da sam noče javno zahtevati ohranitev pravice do sankcij. Listi zatrjujejo soglasno, da bi pomenil poskus, da bi se vprašanje sankcij načelo ponovno, torpediranje druge haaške konference, ker se Nemčija pod nobenim pogojem ne bo spustila v tako razmotrivanje.

Pariz, 19. decembra. Kakor poroča »Echo de Paris«, je zahteval angleški zakladni kancelar Snowden, da se sprejmejo v Youngov načrt gotove določbe o sankcijah. Težaven potek nemško-angleških pogajanj o likvidaciji zaplenjene nemške lastnine v Angliji je privedel Snowdena do tega, da je začel misliti na možnost novih težav pri nemških plačilih. Zato zahteva, da se že sedaj določijo primerne odredbe, če bodo Nemci ovirali izplačevanje reparacijskih anuitet. V kaki zvezi stoji to stremljenje Snowdena s politiko, ki jo zasleduje angleško zunanje ministrstvo, še ni gotovo. Če pa gre pri Snowdenovi zahtevi celo za to, da se zasede Porurje, bi te zahteve lahko dale povod za nedogledne neprilike.

Berlin, 19. decembra. Kakor doznava Wolfov urad z avtoritativne strani, pomenja Snowdenov predlog za Nemčijo preokret vse dosedanje politike pred Društvom narodov, zaenkrat pa na uradnih mestih o takem predlogu še ni ničesar znanega.

Pariz, 19. decembra. Belgijski ministrski predsednik Jaspar je v svojstvu predsednika druge haaške konference obvestil vse zainteresirane države, da je prejel od več strani predloge, naj bi se druga haaška konferenca sestala namesto 3. šele 6. januarja. V francoskih krogih ta predlog sicer ni bil sprejet simpatično, vendar pa pišejo listi, da se Francija tej kratki odgoditvi konference ne bo protivila, če pristanejo na to vse druge države.

Eksplozija v potniškem vlaku

V vlaku med Palanko in Pirotom je eksplodirala po naključju ročna granata, ki jo je imel s seboj neki graničar — Več oseb težko ranjenih

Beograd, 19. dec. «Pravda» poroča: V potniškem vlaku, ki vozi med Palanko in Pirotom, se je pripetila v torek nenavadna nesreča. V vagonu 3. razreda je nenadoma med vožnjo nastala silna eksplozija. Streho vagona je raztrgalo, kakor da bi bila iz papirja, notranjost vagona pa je docela demolirana. Skoraj vsi potniki, ki so bili v vagonu, so več ali manj težko ranjeni. Nekemu obmejnemu stražniku je odtrgalo obe roki, nogi pa mu je dobesedno razmesarilo. Trgovec Rakić je v brezupnem stanju. Tudi drugi potniki so dobili težke poškodbe. Vlak se je takoj po eksploziji ustavil, nakar so ranjence za silo obvezali, spravili v druge vagone in jih odpeljali v pirotsko bolnico. O nenavadnem dogodku je bila obveščena tudi policija, ki je uvedla strogo preiskavo. Pravi vzrok eksplozije še ni znan, domneva pa se, da je imel težko ranjeni graničar pri sebi bržkone ročno granato, ki je med vožnjo zadela ob steno vagona in eksplodirala.

Albanija v finančni odvisnosti od Italije

Albansko-italijanska konvencija o valutni reformi v Albaniji s pomočjo italijanskega kapitala

Beograd, 19. decembra. M. Po vesteh italijanskih listov, zlasti »Giornale d' Italia« je dosežen finančni sporazum med Italijo in Albanijo. Italijani so albanske predstavnike, predvsem finančnega ministra Tutulania, sprejeli z največjimi svečanostmi in posrečilo se jim je, da so po političnem zasužnjenju Albanije dobili tudi finančno nadvlado nad to državico. Predsednik albanske Narodne banke, Italijan Mario Alberti, je skrbel za to, da je prišla finančna situacija Albanije popolnoma v roke Italije, zlasti po sklenitvi nove denarne konvencije, pri kateri je v največji meri sodeloval italijanski poslanik v Draču Ugazole. S to konvencijo se uvaja v Albaniji zlata valuta in umakne iz prometa ves dosedanji srebrni drobiž, predvsem pa avstro-ogrske krone, ki so bile v Albaniji še vedno v prometu. Financiranje novega denarnega režima je prevzel italijanski kapital.

Italijanski pritisk na Avstrijo

Češko mnenje o dvolični politiki Italije

Praga, 19. dec. AA. «Narodni Osvobodženi» piše, da skuša Italija izkoristiti finančne težkoče Avstrije in Madžarske za svoje politične cilje. Avstrija je iskala novo mednarodno posojilo, čemur pa je nasprotovala Italija. Sedaj pa je Italija ponudila Avstriji, naj markira neresnično prijateljstvo, da bi s tem odkupila dosedanjo opozicijo Italije proti mednarodnemu posojilu Avstriji. Napram Bolgarski izvaja Italija podobno politiko. Italijanski listi so hudo napadali bolgarskega ministra zunanjih del Burova, ki je znan prijatelj Francije. Končno je Italija pritisnila Burova, da je moral zaradi ureditve bolgarskih financ oditi v Canosso, v Rim.

Lažnive vesti o položaju Madžarov v ČSR

Izmišljene trditve grofa Bethlena o zatiranju madžarskega življa v Češkoslovaški — Odločen odgovor čsl. tiska

Praga, 19. decembra AA. Listi se bavijo z neresničnim opisom narodnih razmer na Češkoslovaškem, kakor ga je podal v madžarskem parlamentu poslanec Kenez, ki ga je v tem pogledu podprl tudi predsednik madžarske vlade grof Bethlen.

Poslanec Kenez je trdil, da je češkoslovaški volilni zakon slab in da dela krivico narodnim manjšinam na Češkoslovaškem, zlasti Madžarom. Izjavil je, da živi na Češkoslovaškem v resnici 2.170.000 Madžarov, dočim so češkoslovaška oblastva pri zadnjih volitvah ugotovila le 750.000 Madžarov. Vrhu tega je treba za en madžarski mandat na Slovaškem po 7000 glasov več, kakor za en slovaški mandat.

Temeljit obračun s temi izmišljenimi trditvami priobčuje »Venkov« izpod peresa dr. Bobeka, ki se pri tem opira na predvojne podatke Avstro-Ogrske. Če bi madžarska manjšina tvorila na Slovaškem 70% vsega prebivalstva kakor trdi poslanec Kenez, potem bi glede na Ruse v Podkarpatski Rusiji na Slovaškem ne bilo niti enega Slovaka. Glede nadaljnje trditve poslanca Keneza, da imajo Košice več volilcev kakor Praga, in da je tako urejeno zato, da bi se znižala madžarska večina v Košicah, ugotavlja dr. Bobek, da imajo tudi druga češkoslovaška mesta po več volilcev kakor Praga, n. pr. Moravska Ostrava, kar pa je posledica posebne konfiguracije mesta in okolice. Iz tega dejstva sta posl. Kenez in grof Bethlen izkonstruirala povsem nezadovoljiv argument proti Češkoslovaški. Izid zadnjih volitev jasno dokazuje, da število poslancev, ki so ga dosegle posamezne narodnosti na Češkoslovaškem, popolnoma odgovarja številu pripadnikov posameznih narodnosti in da gre kvečjemu za razlike do pol odstotka.

Nova ustava italijanskih fašistov

Rim, 19. decembra. Veliki fašistični svet je sprejel novo ustavo fašistične stranke, ki je postala s tem obvezna za vse člane. V svojem tozadevnem sklepu naglaša veliki fašistični svet, naj vsi, ki se nočejo pokoriti novi organizaciji, tekom enega tedna izstopijo iz stranke. V razrih društvih, ki so naklonjena fašizmu, sicer lahko še nadalje sodelujejo, ne morejo pa biti člani stranke in milice, ki morata biti absolutno zanesljivi in pripravljeni, da v težkih časih, ki se bližajo, žrtvujeta vse.

Pristopajte k „Vodnikovi družbi“

Novi madžarski poslanik o Jugoslaviji

Beograd, 19. decembra. Današnje »Vreme« objavlja razgovor svojega urednika z novoimenovanim madžarskim poslanikom na našem dvoru baronom Valdemarjem de Altom, ki poudarja, da madžarska javnost pravilno pojmuje važno vlogo Jugoslavije. Prepričan, da bo trgovska pogodba, nedavno sklenjena med Madžarsko in Jugoslavijo dovedla do zbližanja ne samo na gospodarskem marveč tudi na političnem polju, ker imata obe državi toliko skupnih interesov, da je tesno sodelovanje v interesu obeh nujno potrebno. Končno izraža svoje prepričanje, da se bodo medsebojni odnošaji razvili v duhu dobrega sosedstva.

Dijak Lorković aretiran

— **Gradec**, 19. dec. Včeraj je bil aretiran v Zagreb pristojni dijak Mladen Lorković, ki je osumljen, da je bil soudeležen pri umoru dveh policijskih agentov v Zagrebu.

Napad roparjev na vlak

Bukarešta, 19. decembra. Brzovlak, ki vozi med Bukarešto in Erdeljem, so včeraj v bližini Ploveia napadli trije maskirani roparji. Najprej so skušali ustaviti vlak s signali. Ko je začel vlak voziti počasneje, so skočili na lokomotivo in hoteli odstraniti strojevodjo, ki se jim je pa upri ter se mu je posrečilo potegniti za zavoro in vlak ustaviti. Ko so razbojniki videli, da ne bodo dosegli svojega namena, so pobegnili. Med potniki je izzval dogodek veliko razburjenje.

Brezuspešna pot Kerenskega

Pariz, 19. decembra. Bivši ruski ministrski predsed. Kerenski, ki se je v torek vrnil s svojega potovanja v London, je izjavil zastopnikom tiska, da je stopil v stike z angleškimi levičarskimi krogi in voditelji delavske stranke, da bi jih pridobil za moralično posredovanje proti boljševiškemu terorizmu. Istočasno se je pogajal tudi z enakim namenom z levičarskimi politiki Francije in Belgije. Pri tem pa Kerenski v Angliji ni imel posebno velikih uspehov in je izjavil med drugim, da dogodki v Rusiji v angleških uradnih krogih ne vzbujajo skoraj nobenega zanimanja. Naglašal je dalje, da noče nikakor delovati proti temu, da bi Anglija priznala sovjetsko Rusijo in mora odklanjati križarsko vojsko, ki jo vodijo proti Rusiji konservativni in cerkveni krogi.

Prepovedan božič

Moskva, 19. decembra AA. Centralni zavod strokovnih zvez je izdal stroge naredbe proti delavcem, ki bi hoteli praznovati prvi in drugi dan božičnih praznikov. Oba dni bo delo obvezno. Razen tega pripravljajo sovjetska oblastva na sam božič veliko protiversko kampanjo.

Ponesrečen polet v južno Afriko

Angleška letalca, ki sta letela iz Anglije v južno Afriko, sta se v Tunisu v viharju ubila

Tunis, 19. decembra. V mestu so zaman pričakovali angleško letalo, s katerim sta hotela angleška letalca Jones Williams in Jenkins prekositi rekord nepretrganega poleta v daljavo. O letalcih ni bilo ne duha ne sluha. Popoldne je prispela v Tunis vest, da je našel neki domačin v pogorju ostanke razbitega letala, ki je ležalo severno Zaghouana nekaj kilometrov daleč od kraja Sainte Marie Duzit. Pri letalu so našli dve trupli. Zaradi viharnega vremena so težko našli ponesrečeno letalo in trupli so pustili na mestu katastrofe in zastražili z oddelkom vojakov. Francoski guverner je izrazil angleškemu generalnemu konzulu svoje sožalje zaradi nesreče angleških letalcev, ki sta zašla v velik vihar in sta morala pristati v hribovju Saint Duzit. Letalo se je pri pristanku razbilo in sta se pogumna letalca ubila.

Odkritje v protezi skritih milijonov

V protezi nekega pred letom dni umrlega poljskega Žida, so našli 880 kosov dolarskih novčanic

— **Dunaj**, 19. dec. Pred letom dni je umrl tukaj poljski državljan Noas Goldberg. Podjetni Žid se je že pred vojno izselil v Newyork kjer je ustanovil podjetje, ki je dobro uspevalo. Prve dni oktobra lanskega leta se je vrnil na Dunaj, deloma po poslu, deloma pa, da bi se dal preiskati pri zdravnikih, ker je bolehal na želodcu.

Par dni po svojem prihodu je v nekem tukajšnjem hotelu umrl. Zapuščinske oblasti so zapečatile dva njegova kovčega, v katerih je bilo več sto dolarjev. Denar so shranili na varno. Žid je imel tudi protezo, ki so jo nameščenci hotela, ker je niso mogli uporabiti, istotako izročili zapuščinskim organom. Oba kovčka in protezo so oblasti shranile na poljskem konzulatu. Nameščenec tega konzulata, ki je bil sam vojni invalid, se je zanimal za protezo in ko je z žepnim nožem odvil neki vijak, je padlo iz notranjosti proteze 88.000 komadov dolarskih novčanic. Kot edinja tega skritega premoženja pride v poštev njegova vdova, ki živi v New Yorku.

„Črna roka“ v vevški okolici

Vevče, 19. decembra.

Prebivalstvo na Fužinah in v vsej vevški okolici je te dni razburilo nenavadno grozilno pismo, ki ga je prejel znani fužinski graščak Paumgarten. Pismo se je glasilo: »G. Paumgarten! Zahtevam, da do srede opoldne položite na prag Vaše hiše 5000 Din, če ne Vas bo veljalo glavo!«

G. Paumgarten je seveda zadevo prijavil oroznikom, ki sedaj poizvedujejo za neznanim piscem. Zdi se, da si je nekdo dovolil neokusno šalo, ni pa izključeno, da je nekdo hotel posnemati ameriške banditske metode in priti poceni do denarja. Vsekakor zasluži storilec eksemplarično kazen.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 22.735, Berlin 13.48—13.51 (13.495), Bruseli 7.8893, Budimpešta 987.43—990.43 (988.93), Curih 1094.4—1097.4 (1095.9), Dunaj 791.65 do 794.65 (793.15), London 275, Newyork 56.23, Pariz 221.89, Praga 167.32, Trst 293.80—295.80 (294.80).

INOZEMSKE BORZE.

Curih: London 25.0925, Newyork 514.05, Pariz 20.25, Milan 26.9075, Madrid 71.10, Berlin 123.11, Dunaj 72.38, Beograd 9.127, Praga 15.2675, Bukarešta 3.07125, Budimpešta 90.08, Sofija 3.72, Varšava 57.77

Kdor oglašuje, ta napreduje!

Ženske vedno bolj poplavljajo delovni trg

Slovenija ima letno nad eno milijardo dohodkov od dela

Ljubljana, 19. decembra.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev je izdal za proslavo 40-letnice socijalnega zavarovanja letno poročilo za l. 1928., iz katerega posnemamo naslednje zanimive podatke:

Preštevilno večino vseh zavarovancev OUZD-a tvorijo člani, ki so obvezno zavarovani za primer bolezni, nezgode ali pa za oboje. Povprečno število teh članov v posameznih letih je razvidno iz naslednjih številk:

Leto	Moški	Ženske	Skupaj
1923.:	53.711	20.188	73.899
1924.:	52.654	21.679	74.333
1925.:	50.622	22.186	72.808
1926.:	51.114	24.211	75.325
1927.:	55.885	26.661	82.546
1928.:	60.099	28.828	88.927

Število članov stalno oscilira, vendar je opažati v celoti počasno padanje do leta 1925., od leta 1926. dalje pa rapidno naraščanje članstva. Študije kažejo, da je vzrok tej spremembi stabilizacija dinarja, izvedena v avgustu 1925. Oscilacije pa imajo svoj vzrok v gospodarski delavnosti Slovenije. Vsako podjetje nameša nove delavce samo takrat, kadar jih nujno rabi. Članstvo OUZD-a je torej zelo prikladen barometer za ugotovitev gospodarskega stanja Slovenije.

Zakaj žrtvujejo fantastične zneske za statistiko

Račun dopušča tudi napoved števila zavarovancev v bližnji bodočnosti (gospodarska prognoza). Napoved se tembolj uresniči, čim manj gospodarskih pretresljajev in drugih nepričakovanih sprememb, katerih ni mogoče v računu upoštevati. Tak nepričakovan pojav je bila n. pr. huda zima v začetku leta 1929. Radi tega je bilo v prvih mesecih leta 1929. faktično nekaj manj prijavljenih članov kakor napovedanih.

V brošuri »Iz statistike našega delavskega zavarovanja«, katero je izdala Delavska zbornica v Ljubljani, se je sestavila za leto 1928. gospodarska prognoza: »Pričakovati je zboljšanje delovnega trga. Število zavarovanih delavcev se bo povečalo za več kot 7½% od povprečnega letnega stanja 1927. tako pri OUZD-u kakor pri SUZOR-u. Prirastek članstva bo znašal v letu 1928. pri OUZD-u nad 6000 in pri SUZOR-u nad 37.000. Pričakovati je poleg sekularnega povečanja članstva tudi zelo povoljno konjunkturo, zlasti pri SUZOR-u.

Iz gori navedenih podatkov o članstvu OUZD-a v Ljubljani je razvidno, da se je ta prognoza popolnoma uresničila: Prirastek članstva OUZD-a od leta 1927. na 1928. znaša 6381 članov.

Slično se dajo tudi drugi gospodarski pojavi na podlagi statistike prorokovati (cene, tečaji, obrestna mera itd.), kar je velikega pomena za razvoj gospodarstva. Spričo tega je jasno, zakaj ravno kulturni in napredni narodi, zlasti Unija, žrtvujejo vsako leto naravnost fantastične zneske za statistiko. Statistika ni torej samo navada ali moda, ki služi reklami, ampak znanost, ki ima svojo praktično vrednost. Potreba statistike je znak kulture in napredka.

Tudi procentualno razmerje med moškimi in ženskimi člani trajno oscilira. Pri tem je pa opažati, da je ženskih zavarovancev relativno vedno več, t. j. ženske vedno bolj in bolj poplavljajo delovni trg. Vzrokov je več: napredovanje industrije, katera zaposluje pretežno ženske moči (tekstilna industrija), cenena delovna moč ženske itd.

Članstvo po mezdnih razredih

Obvezno zavarovani člani se uvrščajo v mezdne razrede. V posameznih mezdnih razredih je bilo lani povprečno članov:

Mezdni razred	moških	ženskih
1.	11.158	3.802
2.	180	210
3.	584	695
4.	922	2.901
5.	1.285	3.406
6.	3.014	5.231
7.	3.675	3.941
8.	5.931	2.965
9.	9.437	2.958
10.	9.239	1.298
11.	5.145	706
12.	9.579	698
Skupaj	60.099	28.828

Mezdni razredi II., III. in IV. so slabo zasedeni. Umestno bi bilo, da se število mezdnih razredov še nadalje reducira in tako poenostavi poslovanje.

Naraščanje članstva povzroča vedno več dela. Približno sliko, koliko se poslovanje urada vsako leto poveča, dobimo, ako primerjamo število vseh prijav in odjav, izvršenih v posameznih letih.

Leto	Prijav	Odjav	Supaj
1923.	150.996	145.616	296.612
1924.	133.280	133.504	266.784
1925.	124.690	125.848	250.538
1926.	150.648	145.720	296.268
1927.	154.366	149.068	303.434
1928.	181.330	175.433	356.763

Vkljub temu pa se status nameščencev ni nič povečal od tela 1926. dalje. Izvršitev tako ogromnega dela je bila mogoča le pri skrajno ekonomični ureditvi poslovanja in mehaniziranju (tayeriziranju) dela.

Celokupna dnevna zavarovana mezda za leto 1928. je znašala za moške povprečno letno Din 1,620.000.—, za ženske 542 tisoč dinarjev, skupno Din 2,162.000.—. Povprečna dnevna zavarovana mezda za člana je znašala Din 24.23, in sicer za moške Din 26.96, za ženske Din 18.79.

Povprečna dnevna zavarovana mezda OUZD-a znaša nad dva milijona dinarjev. Letni zaslužek članov OUZZD-a je cenitl torej nad pol milijarde dinarjev. Ako vpoštevamo še ostalo delavstvo, katero ni zavarovano pri OUZD-u (rudarji, železničarji, poljedelski delavci, državni in javni uradniki itd.), potem moramo ceniti dohodek, katerega ima Slovenija od dela, letno nad eno milijardo dinarjev, in sicer brez vračunanja vrednosti dela samostojnih poklicev.

Tudi zavarovana mezda, katera odpada povprečno na delavca in dan, oscilira od meseca do meseca. Zaznamovati je naraščanje zavarovane mezde od leta do leta. Vendar delavstvo ne more biti radi tega preveč optimistično. Zavarovana mezda narašča predvsem iz dveh vzrokov. Vedno širše poznavanje zakona omogočuje podjetnikom vedno bolj pravilno prijavljanje članov. Poleg tega pa urad vedno bolj gleda na to, da prijavljeni člani niso uvrščeni prenizko, ker sicer v slučaju bolezni, nesreče itd. nimajo dovoljnih podpor.

Uradne revizije ugotavljajo, da so delavci splošno prenizko uvrščeni v mezdne razrede.

OUZD ima še posebno člansko statistiko, katero dobi vsako leto ob priliki štetja članov na dan 30. junija.

Glavni rezultati štetja članov na dan 30. junija so naslednji:

Leto	Število članov: moških	ženskih	skupaj
1926.	52.902	24.591	77.493
1927.	58.406	26.958	85.364
1928.	63.348	29.145	92.493

Vkljub rapidnemu naraščanju članstva je pa ostala starostna struktura neizpremenjena, ako abstrahiramo neznatne oscilacije, katere spadajo v področje slučajnosti.

Povprečna starost članov na dan 30. junija je znašala let:

Leto	Moški	Ženske	Skupaj
1926.	30.19	27.32	29.28
1927.	30.51	27.38	29.52
1928.	30.49	27.30	29.46

Starostna struktura je zelo važna v zavarovalno-tehničnem pogledu. Vse zavarovalne veličine se menjajo s starostjo: premije, rezerve, morbiliteta, mortaliteta, invoiditeta, nuptialiteta, natalitetа itd. V zavarovalno-tehničnem pogledu je velike važnosti tudi stan zavarovanca. Ako imajo zavarovanci mnogo družinskih članov (žen, otrok), so bremena socialnega zavarovanja večja in dosledno temu morajo biti tudi prispevki in rezerve večje.

Lep napredek slovenske industrije

Po določilih ZZD-a mora vsaka skupina sličnih obratov (n. pr. mlini, žage itd.) sama nositi riziko vseh nezgod, katere se pripetijo v dotični skupini obratov. Radi tega so vsi obrati take skupine uvrščeni v isti nevarnostni razred in isto postavko posla. Radi velikega števila postavk se sorodne postavke posla v statistiki spajajo v industrijske skupine. Število članov v posameznih industrijskih skupinah označuje notranjo strukturo gospodarske delavnosti. Naraščanje števila delavcev v gotovi industrijski skupini pomeni, da se dotična industrija lepo razvija. Radi gospodarskega pomena so v naslednjem podana števila delavcev v posameznih industrijskih skupinah, kateri so bili leta 1928. pri uradu zavarovani:

Industriske skupine	Število zaposlenih delavcev 30. junija 1928	Število delavcev prirastlo (padlo) napram l. 1927 v %
Poljedelstvo	1013	+14%
Transport	1682	— 2%
Rudarstvo in topilstvo	185	+14%
Kamenje in zemljine	5918	+22%
Kovinska industrija	8060	+ 8%
Kemična industrija	2096	—19%
Tekstilna industrija	7240	+20%
Papirna industrija	2088	+ 4%
Usnjarska industrija	2408	— 5%
Lesna industrija	14.820	+15%
Hrana in pijača	5824	0%
Gostilne in kavarne	2976	+ 8%
Oblačilna industrija	10.247	— 1%
Gradbena industrija	11.656	+22%
Poligrafija	928	+11%
Saniteta, higijena	1724	+10%
Trgovina in skladišča	5532	— 1%
Denarni zavodi in pisarne	1044	+12%
Gospodinjstvo	7037	+ 4%
Gledališča, prosti poklici	1025	0%
Skupaj	92.493	+8.35%

Relativno največji razmah je pokazala gradbena industrija v zvezi s »kamenje in zemljinec in tekstilna industrija. Spremembe za nekaj odstotkov so več ali manj slučajne. Radi tega smemo trditi, da je vsa industrija Slovenije izvzemši kemično industrijo v letu 1928. napredovala ali pa vsaj ostala na istem nivoju kot leta 1927.

Razvoj industrije je v raznih krajih različen. Neko sliko o lokalnem razvoju industrije dobimo, ako primerjamo spremembe povprečnega letnega števila članov po ekspozituah OUZD-a.

Ekspoziture	Povprečno število zavarovancev je znašalo v letu 1927	1928
Celje	9076	9632
Gor. Radgona	1748	1858
Konjice	2818	1086
Krško	2849	2923
Maribor	12.296	13.673
Murska Sobota	2441	2299
Ptuj	2915	3871
Slovenjgradec	3091	3266
Šoštanj	1991	2124
Jesenice	3129	3628
Kamnik	3158	3696
Kočevje	2045	3352
Kranj	4526	5164
Ljubljana	20.301	22.032
Logatec	1330	1568
Novo mesto	3050	3392
Tržič	2780	2844
Zagorje	3667	3717
Supaj	82.546	88.927

V mariborski oblasti je napredovalo članstvo OUZD-a za približno 5%, v ljubljanski oblasti pa za približno 10%.

Pri štetju članov na dan 30. junija vsakega leta se ugotavlja tudi zavarovana mezda katera odpade povprečno na delavca in dan in sicer po industrijskih skupina, po spolu, po starosti itd., mimo tega pa tudi povprečna starost nameščencev.

Namen statistike ni samo suhoparno in duhomorno zbiranje številčnih podatkov, temveč v prvi vrsti iskanje notranjih zvez in odnošajev med posameznimi pojavi. Interesantno in potrebno je tako raziskovanje napraviti zlasti v področju bolniške statistike. Za OUZD je brez dvoma zelo važno vedeti, kateri vzroki vplivajo na posamezna obolenja in s kakšno intenzivnostjo. Vendar se to v prošlem poslovnem letu ni moglo izvršiti, pač pa je to delo na programu za bodoča leta.

Pride! Pride!
GRETA GARBO!
DIVJE ORHIDEJE

Finančni inspektorat v Mariboru

Na včerajšnji plenarni seji zbornice za TOI je stavil zbornični član g. Anton Krejči naslednji nujni predlog:

Po § 10 zakona o organizaciji finančne uprave sme ministrstvo finance osnovati za področje več davčnih uprav finančne inspektorate, če to zahtevajo službeni oziri. Finančni inspektorati opravljajo posle, katere jim odkaže ministrstvo za finance v istem obsegu, kakor finančne direkcije.

Gospodarski krogi iz mariborskega okrožja žele, da se v zmislu tega pooblastila ustanovi za področje okrožnega inspektorata v Mariboru tudi poseben finančni inspektorat s sedežem v Mariboru s čim širšim delovanjem. V utemeljitev tega predloga navajam, da so posli finančne uprave notorično take narvi, da le prepogosto zahtevajo osebni stik prebivalstva s finančnim oblastvom, tako v interesu prebivalstva, kakor v interesu finančne uprave same.

Mariborsko okrožje je iz vidika finančne uprave velike važnosti. V njem je razvita trgovina, obrt in industrija, posebno pa kmetijstvo z vinogradništvom. Glede neposrednih davkov je okrožje toliko važno, da se je zanj določil poseben reklamacijski odbor s sedežem v Mariboru, glede davkov pa je do nedavnega poslovalo posebno finančno okrajno ravnateljstvo, ki je bilo v pogledu trošarin, takst itd. podrejeno neposredno ministrstvu financ.

Oseben stik prebivalstva s finančno upravo je potom finančne direkcije v Ljubljani radi oddaljenosti prometnih razmer kolikor toliko težaven. Da se olajša ta stik in obenem olajša in poenostavi tudi poslovanje, predlagam:

Visoka zbornica izvoli naprositi finančno direkcijo, naj posreduje pri g. ministru za finance, da na podlagi § 10. zakona o organizaciji finančne uprave osnuje v Mariboru za mariborsko okrožje poseben fininčni inspektorat.

Napredovanje aktivnih in rezervnih častnikov

Na svoj rojstni dan je kralj podpisal velik ukaz o napredovanju aktivnih in rezervnih častnikov. Napredovali so v čin polkovnika podpolkovniki generalštabni Anton Lokar, pehotni Franc Pacak, Matija Barac, Franjo Kupeš, Krešimir Košak, Ivan Bojnik, Marijo Grizold, Ivan Franger, Otmar Langerholz, Milan Mašič in Viktor Kovačič, artiljerijska Otokar Sulc in Dragotin Hanel, inženjersko - tehnični Ignat Kirchner, geodetski Jos. Štrekelj, Slavomir Vrhunc in Alojzij Markovič, sanitetni dr. Matej Justin; v čin podpolkovnika majorji pehotni Vladimir Petelin, konjeniški Egon Škriner, inženjerski Franjo Kapil, sanitetni dr. Lujo Debeljak in orožniški Dragotin Mašek; v čin majorja pa pehotni kapitan I. klase za generalštabne posle Ivan Prezelj.

Med nižjimi častniki so napredovali v čin pehotnega kapitana I. klase kapitani II. klase Borivoj Krec, Ciril Podgornik, Oton Lešner, Vladimir Kurelc, Božidar Corn, Josip Prokeš, Franjo Užar, Peter Tomec, Vladimir Galič, Josip Celegina, Josip Štefanovič, Zvonimir Peris, Anton Nardeli, Julij Fric in Franjo Finžgar, artiljerijski Franc Stropnik, inženjerski Dragotin Gaberšček, zrakoplovni Zdenko Gorjup, Fran Rus, Stanko Diklič, Vekoslav Šulterer, Dragotin Rupčič, I. Filipek, Mrak, O. in V. dimir Lorin, intendantski Joža Žuran in Ivan Dernič, sanitetni dr. Franjo Vizjak; v čin nižjega vojnega uradnika II. klase Dragotin Sevšek, v čin kapitana II. klase pehotni poročniki Josip Hočevar, Anton Lovrič, Ladislav Križ in Franjo Truhar, artiljerijski Božidar Kraut, Vilko Vereš, Ignjat Furlan, Ivan Piš, Rudolf Šteger, Miha Bajda, Dragotin Gruber, Franjo Šmigot, Dragotin Hvala, Vladimir Tavzes in Drago Jignjič, Peter Kučej in Franjo Golob, konjeniški Rudolf Kiler, zrakoplovni Egon Žitnik, apotekarski Ludvik Medvešček in Krunoslav Marušič; v čin poročnika bojnega broda II. klase poročnika fregate Josip Černi in Fran Kozjak, v čin strokovnega kapitana II. klase poročnik Milan Štrkanec, v čin nižjega vojnega uradnika III. klase Franjo Smrečnik, v čin nižjega vojnega uradnika II. klase Anton Činter in Josip Jelak, v čin veterinarskega pomočnika II. klase pomočniki III. klase Franjo Dimec, Ivan Korbič, Josip Čotka, Franjo Tancer in Andrej Pinter, v čin poročnikov narednik v pehoti Matija Močnik, Peter Vihnec, Jernej Viser, Franjo Rupnik, Alojzij Drame, Josip Ilešič, artilerijski Josip Škrabar, Jurij Koročec, Fr. Lužar, Franc Arlič, Ivan Višnar, Janez Rak, konjeniški Rudolf Kurent, Ivan Kolar, Rudolf Diner in Josip Recelj, inženjerski Celestin Krajšek in Aleksander Maruščič, v čin podporočnika mornarice vodja II. klase Josip Blaževič.

Med rezervnimi častniki so napredovali v čin rezervnega kapitana I. klase kapitani II. klase v pehoti Leopold Stibilj, Fr. Peternel, Edo Kranjek, Franjo Likar, Josip Čejk, Ferdo Vigelc, Zvonimir Peruc in Lovro Hribar, artiljerijski Zvonimir Belčič, dr. Janko Lokar, Bruno Anhalzer in Jurij Sluga, konjeniški Edo Stiglic, zrakoplovni Aleksander Derok, sanitetni dr. Janko Rak in dr. Franjo Volarič; v čin rezervnega kapitana II. klase poročniki pehotni Fran Aleš, Ernest Pelikan, Ivan Supanič, Josip Grečl, Franc Češarek, Vinko Stopar, Franc Jekler, Ivan Pirc, Anton Lovšin, Andrej Gener, Anton Skala, Karl Mikuš, Mirko Rajh, Josip Plaček, Rafael Hajnihar, Anton Mlinar, Emil Herceg, Alojzij Mrvar, Janko Kavčič, Ferdinand Žužek, Lovro Miklavčič, Avgust Kerševani, Franjo Žekar, Jože Lah, Franjo Rož, Slavko Dobrinič, Vladimir Arh, Božidar Zbrizaj, Ivan Hoge, Tomaž Cajnkar, Franjo Jeglič, Ivo Brence, artiljerijski Vekoslav Necing, apotekarski Ferdinand Feler, konjeniški Karl Janežič in Ivan Tevž, sanitetni dr. Josip Čebokli in Matija Volk; v čin rezervnega poročnika pehotni podporočniki Mirko Selan, Gustav Čižek, Franjo Fürst, Milan Šter, Janko Karlovšek, Ivan Klemenčič, Ivan Vrč, Janko Lavrič in Anton Ječ, artiljerijski Franjo Germut, konjeniški Jožef Marter.

Slovenci v Ameriki

Blizu pristanišča v Buenos Airesu je 2. novembra utonil France Zadel, p. d. Škulirjev, rodom iz Bača pri Knežaku na Pivki Zadel je že delj časa tožil, da ga boli želodec. V soboto 2. novembra je odšel z dela domov in dejal tovarišem, da pojde k zdravniku ali pa v bolnico. Vrnil se ni več in za njim je izginila vsaka sled. Končno se je zdelo njegovim prijateljem to čudno in šli so povpraševat po bolnicah, kaj je ž njim. Našli ga niso nikjer. Nato so vprašali na policiji, ki je povedala, da so baš istega dne potegnili iz vode neznanega utopljenca. Prijatelji so odšli k reki in ugotovili, da je utopljenec identičen s pogrešanim Zadelom. V smrt ga je gnala neozdravljiva bolezen. Zadel je zapustil v domovini ženo in 4 otroke.

V Rockdale, država Illinois, je umrl Martin Pucelj, v Detroitu pa je po kratki in mučni bolezni preminul France Schmidt. Dne 30. oktobra je odšel zdrav in vesel na delo, a se je med delom nenadoma onesvestil. Prepeljali so ga domov, kjer pa je drugo jutro umrl. Pokojni je bil star 46 let. — V Kansas City so umrli 23. avgusta Pavel Šterk, star komaj 23 let, 25. septembra 56 letni Jurij Veselič in 25. oktobra Terezija Novak. — V Chicagu je 15. novembra preminul Josip Habjan. Pokojni je bil rodom iz Češnjice, fara Selce nad Škofjo Loko. Star je bil 53 let. — Rodbini Kure iz Chicaga je umrl 4 letni sinček Janezek. — V Sterlingu, država Illinois, je umrl na posledicah kostne jetike Anton Merlak v starosti 66 let. Pokojni je bil rodom iz Bistre pri Vrhniki. Zapustil je ženo in 7 otrok. V Bonairu je umrl zadet od kapi Janez Kopler. Pokojni je bil rodom iz Škocjana na Dolenjskem. Star je bil 68 let, v Ameriki pa je bival že 36 let ter je bil eden najstarejših tamošnjih naseljencev.

Uboj v Šmartnem pri Litiji pred sodiščem

Pred kazenskim senatom ljubljanskega deželnega sodišča se je včeraj popoldne zaključilo zadnje dejanje tragične smrti Ivana Benigalije, ki je v nedeljo 27. oktobra postal v Šmartnem pri Litiji žrtev nočnega napada. Benigalija je bil marljiv delavec, zaposlen nad 16 let pri usnjarju g. Knafljiču ter je s skromnim zaslužkom vestno skrbel za svojo priletno mater. V gostilni Ivane Železnikar je omenjenega dne izzival France Ambrož s svojim nedostojnim vedenjem ogorčenje med mirnimi gosti, ki je pozneje dalo povod za obračunavanje s koli na cesti. Ker je dobil za svojo nedostojnost krepko zaušnico, je Ambrož poklical na pomoč še tovariša Lojzeta Severja in na cesti se je razvila pravcata bitka. S koli sta namlatila dva mirno domov se vračajoča fanta in končno sta se lotila še Ivana Benigalije. Na dvorišču posestnika Izgorška sta s koli udrihala po Benigaliji. En udarec po glavi je bil smrtonosen. Benigalija se je zgrudil in nezavesten obležal na dvorišču. Napadalca sta odšla v sobo Izgorškovih hlapcev ter jim povedala, da na dvorišču nekdo leži! Benigalijo so spravili v barako. Dne 3. novembra je podlegel težki poškodbi, ne da bi se zavedel. Udarec po glavi je povzročil notranjo možgansko krvavitev.

Zaradi hudodelstva težke telesne poškodbe sta se včeraj popoldne zagovarjala 25letni delavec France Ambrož in 23letni hlapec Lojze Sever. Dejanje sta priznala, izgovarjala pa sta se s silobranom. France Ambrož je bil obsojen na 15 mesecev, Lojze Sever pa na 18 mesecev težke ječe. Sodbo sta sprejela in kazen nastopila. Všteje se jima preiskovalni zapor.

Beležnica

KOLEDAR.

Danes: Četrtek, 19. decembra 1929, katoličani: Nemesije, pravoslavni: 6. decembra, Nikola.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

Drama: Don Carlos A.

Opera: Mignon D.

Kino Matica: Po čem hrepeni lepa žena.

Kino Ideal: Baskervilski pes.

Kino Ljubljanski dvor: Senorita.

DEŽURNE LEKARNE.

Danes: Kuralt, Gosposvetska cesta Sušnik, Marijin trg.

Burja in sneg

Ljubljana, 19. decembra.

Od zadnjega četrtka je začel mraz stopnjema pritiskati. Včeraj je zapihala v Ljubljani in okolici močna burja, ki je osobito ponoči divjala tako, da so po nekaterih hišah okna kar šklepetala. Davi je bilo nebo močno zastrto s temnosivimi oblaki. Po ulicah je burja dvigala oblake prahu. Na Vodnikovem trgu so branjevke tarnale in se zavijale v rute kot ob najhujšem mrazu. Mestni fizik je s tržnim nadzorstvom odredil, da so morale prodajalke imeti s čistimi proti pokrite vse mlečne izdelke in mleko, ker je burja nanje nanašala prah. Proti poldnevu so se oblaki razpršili in je posijalo solnce.

Jutranja temperatura je v krajih dravske banovine variirala med ničlo do 4 C pod ničlo. Najnižja temperatura je v Kranjski gori (— 4° C), najvišja pa v Mariboru in Celju. Na Gorenjskem, zlasti v gorenjem delu, je bilo davi jasno in močno vetrovno. Na Notranjskem, kjer je termometer kazal povprečno — 3° C, je bilo oblačno, a brila je močna burja, posebno po Krasu proti Trstu. Hitrost burje je znašala 60—70 km. Na Dolenjskem je bilo splošno oblačno.

Po poročilih iz Novega mesta je tam davi začel naletavati sneg. Iz Celja in Maribora pa poročajo, da je tam milejše vreme in da je davi termometer kazal 1° C nad ničlo.

Pride! Pride!
GRETA GARBO!
DIVJE ORHIDEJE

Zopet trije uboji na Štajerskem

Ptuj, 19. decembra.

Vsa ptujska okolica je pod vtisom dveh ubojev, ki sta bila izvršena te dni in sicer eden pri Sv. Urbanu, drugi pa v Krčevini pri Ptuju. Prva tragedija se je odigrala v soboto zvečer. Zakonca Elizabeta in Janez Alt se že delj časa nista razumela. V soboto je prišel mož precej pijan domov, začel se je z ženo preppirati ter jo med prepirom večkrat udaril s krampom po glavi tako, da ji je prebil lobanjo. Nesrečna žena je poškodbam kmalu podlegla. Zverinskega moža so orožniki aretirali. Pravi vzrok zakonske tragedije še ni znan.

Blizu občinske hiše v Krčevini so se te dni stepli fantje. Posestnikov sin France Krepel iz Krčevine je mrtev obležal na bojišču, enega pretepačev pa so težko ranjenega prepeljali v ptujsko bolnico. Orožniki so aretirali več fantov z Mestnega vrha in Vurberga ter jih izročili sodišču.

Tretji uboj je bil izvršen v Turnišču pri Ljutomeru. Ko je prišel posestnik Barbarič na dvorišče čevljarja Horvata, ga je ta brez povoda zmerjal. Barbarič se je razjezil in oplazil čevljarja z grčevko čez pleča. Čevljar je bliskoma potegnil iz žepa krivec, skočil je k Barboriču in mu prerezal goltanec. Nesrečni posestnik je bil takoj mrtev, ubijalca so pa aretirali orožniki.

Prosveta

Halbejeva »Reka« na odru Delavske zbornice. V soboto 14. decembra je vprizoril kulturno-prosvetni odsek Narodne strokovne zveze v dvorani Delavske zbornice tridejansko dramo »Reka«. Delo je zelo učinkovito in moramo le pozdravljati, da tudi delavske prosvetne organizacije nudijo resni literarni užitek. Drama je bila v režiji Franceta Juvana skrbno pripravljena in so se vsi sodelujoči resno potrudili, da je bila prireditev prav dostojna. Posebno pohvalo zasluži Henrik, ki je z umerjeno in premišljeno igro, z lepo in razločno izgovorjavo dokazal svojo inteligenco in lep igralski talent. Tudi Jakob je bil igralsko prav dober, le žal, da je v afektu motila njegova prehitra govorica. Peter je igral nekoliko prekrčevito, bil je premalo razumljiv, toda v splošnem je ugajal in upamo, da ta nedostatek pri nadaljnih predstavah popravi. Stari stric je bil dobra karakterna figura. Želeti bi bilo le, da igra bolj za občinstvo, ker ga v najvažnejših scenah ni bilo mogoče popolnoma razumeti. Nositeljica glavne vloge Renata se je zelo potrudila, da nam poda nesrečno mlado ženo kar najnaravneje. V nekaterih momentih ji je to tudi izredno posrečilo. Z pridnim študiranjem postane lahko prav dobra igralka za prve vloge. Posebno priznanje zasluži babica Filipina Doornova, ki je s svojo inteligentno igro in lepo izgovarjavo postavila živ in prepričevalen tip. V splošnem je bila igra zaokrožena, dobro pripravljena ter je režiserju in vsem sodelujočim le čestitati. Začetek je dober, le požrtvovalno naprej. Obisk predstave je bil razmeroma dober, vendar je želeti, da se v bodoče narodnemu delavstvu naklonjeno občinstvo udeleži v večjem številu ter s tem poplača velik trud igralcev in prireditelja.

Radioprogram

Radio-Ljubljana

Petek, 20. decembra.

12.30: Reproducirana glasba; 13: Časovna napoved, borza, repr. glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert radio orkestra; 18.30: Zunanja trgovina, dr. Valenčič; 19: Gospodinjska ura; 19.30: Italijanščina, dr. Leben; 20: Chopinov večer; 22: Časovna napoved in poročila, napoved programa za naslednji dan.

OTROŠKE NOGAVICE Z ŽIGOM KLJUČ

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!
12

Dnevne vesti.

— **Poklonitvena deputacija slovenskih občin.** Županu dr. Dinku Pucu še vedno prihajajo nove prijave občin, ki se udeleže poklonitvene manifestacije Nj. Vel. kralju v Beogradu. Župan sicer še ni prejel oficijelnega obvestila od dvornega maršalata, kdaj se deputacije občin dravske banovine pokloni kralju, je pa že sedaj gotovo, da se bodo slovenske občine poklonile 6. januarja prihodnjega leta ob obletnici, ko je izšel kraljev proglas o ukinjenju vidovdanske ustave in vzpostavitvi novega režima. Do danes je že prijavljenih 90 občin. Deputacija bo štela nad 200 članov. Občine mest in trgov in večje vaške občine, zlasti one iz industrijskih krajev, se udeleže poklonitvene deputacije v večjem številu občinskih odbornikov z župani na čelu. Ostale občine odpošljejo v Beograd po enega zastopnika.

— **Novi generali.** Na svoj rojstni dan je kralj podpisal velik ukaz o napredovanju in odlikovanju aktivnih in rezervnih častnikov. Z istim ukazom je napredovalo več polkovnikov v čin generala. Med drugimi sta postala brigadna generala artiljerijski polkovnik dosedanji poveljnik 16. pešpolka v Ljubljani Čedomir Jovanović in orožniški polkovnik Stojan Trnokopović.

— **Odlikovanje francoske revije.** Proslava rojstnega dne našega kralja je bila združena v Parizu z odlikovanjem znane francoske revije »Revue des deux Mondes«, ki je praznovala te dni 100letnico. Naš kralj je odlikoval francosko revijo z redom Sv. Save III. stopnje, katerega je izročil naš poslanik v Parizu dr. Spalajković na banketu v pondeljek zvečer direktorju revije. Revija je bila odlikovana zato, ker piše mnogo in zelo simpatično o naši državi.

— **Češkoslovaško odlikovanje.** Prezident Masaryk je odlikoval z redom Belega Leva polkovnika Čolaka - Antića, podpolkovnika Cimića, kapitana Steinfela in poročnika Blažka za vojaške zasluge, ravnatelja Viliča pa za državljanske zasluge.

— **Tujski promet v Splitu.** V prvi polovici decembra je posetilo Split 890 tujcev in sicer 54 Avstrijcev, 20 Nemcev, 21 Italijanov, 15 Čehoslovakov, 14 Francozov, 4 Angleži in 5 Madžarov, drugi so bili pa iz naše in raznih drugih držav. V soboto prispe v Split večja skupina Angležev, ki potujejo po Jadranskem in Sredozemskem morju.

— **Močan potres v daljavi.** Profesor dr. Belar nam poroča, da so zabeležili potresomeri observatorija pod Triglavom v torek kmalu po 11. močne sunke potresa v daljavi, ki so trajali nad 4 ure. Ob 16. so se potresni sunki ponovili. Bili so tako močni, da je moral dr. Belar opetovano menjati trakove na potresomerih. Prvi sunki so prišli od zapada, toda zaradi izredno močnih beleženj ni bilo mogoče točno ugotoviti smeri. Epicenter potresa je bil oddaljen kakih 10.000 km. To je bil najmočnejši potres, kar so jih zabeležili potresomeri observatorija pod Triglavom v zadnjih 10 letih.

— **General Plivelić umrl.** Včeraj je umrl v Zagrebu vpokojeni divizijski general in častni adjutant Nj. Vel. kralja Ante Plivelić v starosti 70 let. Bil je edini Hrvat, ki je bil kot bivši avstro-ogrski general sprejet v jugoslovensko vojsko. Pokojni se je vojaško izobrazil v Budimpešti, kjer je bil l. 1881 imenovan za poročnika. Leta 1912 je polkovnik, med vojno pa je l. 1916 avanziral za generala. Kot kadet se je udeležil okupacije Bosne in Hercegovine, med vojno pa je bil na gališki in srbski fronti. Ker se ni strinjal z avstrijskimi metodami ravnanja s civilnim prebivalstvom, so ga poslali v zaledje. Kasneje je odšel na rusko fronto, kjer je ostal dve leti, l. 1916 pa se je vrnil v Zagreb, kjer je bil dodeljen vojni komandi v Zagrebu. Ob prevratu ga je Narodno veće imenovalo za vrhovnega poveljnika vojske, kasneje pa je bil kot diviziski komandant premeščen v Valjevo, kjer je bil tudi imenovan za častnega kraljevega adjutanta. Nato je bil imenovan za predsednika obmejne komisije med Jugoslavijo in Avstrijo, potem pa je bil vpokojen. Pred 3 leti je nevarno obolel in se je moral podvreči operaciji, na posledicah katere je trajno bolehal in končno umrl. Njegov pogreb bo danes v Zagrebu.

— **Javna zahvala.** Ravnateljstvo deške in dekliške meščanske šole v Tržiču izpolnjuje tem potom prijetno dolžnost, da se javno zahvali vsem svojim številnim dobrotnikom, ki so izkazali šoli v njenem jubilejnem letu desetletnega obstoja kakoršnokoli uslugo ali dobroto. Imenoma pa se zahvaljuje mestnemu županu g. Ivanu Lončarju in njegovi soprogi Ivanki Lončarjevi za pokroviteljstvo jubilejnih prireditev in za kumstvo šolarski zastavi, tržiški predilnici in tkalnici za brezplačno prepustitev predilniških dvoran in za brezplačno napeljavo potrebne razsvetljave, tovarni »Peko« za jubilejni dar in za bogato božično obdarovanje dijakov meščanske šole, gozdarskemu uradu barona Borna za jubilejni dar, za mlaje in za dobrega jelena, ki ga je naklonil šolarski kuhinji, tovarnama Mally & Demberger in Pavlu Bohincu za poklonitev lepih dobitkov za srečolov, kakor vsem številnim darovalcem najrazličnejših darov v tem jubilejnem letu. Vsi prebivalci tržiškega sodnega okraja so v tem letu z darovanjem različnih daril bodisi za šolarsko kuhinjo, ali za knjige revnim dijakom, ali za jubilejno proslavo pokazali do šole toliko naklonjenosti, da je ne odtehta najtoplejša beseda zahvale. Vsem bodi na tem mestu izrečena iskrena zahvala za vse, kar so dobrega storili šoli v pravkar ugašajočem letu. Še posebej pa veljaj ta zahvala požrtvovalnosti tržiške podružbe prosvetnega društva sv. Jožefa, ki je sodelovala pri vseh jubilejnih slavnostih brezplačno in neumorno. Ko izreka ravnateljstvo meščanske šole v imenu mladine svojo zahvalo, vas obenem prosi, da ohranite šoli še nadalje svojo naklonjenost in uspehi ne bodo izostali. V Tržiču, 18. decembra 1929. — Lajovic Albin, ravnatelj.

— **Sneg in snežni meteži po vsej državi.** Iz vseh krajev države poročajo o velikih zametih, silni burji in snegu. V Bosni in Hercegovini je zapadlo že precej snega, istotako tudi v Srbiji. Silno neurje je te dni divjalo nad Hrvatskim Primorjem in Dalmacijo. Na Jadranu divja silen vihar, večina parnikov ima zamude. V Gorskem Kotaru brije silna burja, na Fužinah je zapadel debel sneg. Veter je ponekod odnašal strehe. Tudi iz Zagreba poročajo o prvem snegu.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo večinoma oblačno, vetrovno in hladno vreme in da sneg ni izključen. Tudi včeraj je bilo po vseh krajih naše države oblačno. Snežilo je v Zagrebu, Beogradu, Sarajevu in Skoplju. Po večini krajev brije močna burja. Temperatura je povsod občutno padla. V Beogradu je bilo včeraj 9, v Sarajevu 6, v Mariboru in Splitu 5, v Ljubljani 3.6, v Zagrebu in Skoplju 2 stopinji najvišje temperature. Davi je kazal barometer v Ljubljani 773.7, temperatura je znašala 0.6. V Sarajevu so imeli davi —3, v Beogradu in Zagrebu —2, v Mariboru —1 stopinjo.

— **Sokolsko gledališče v Radovljici** je posvetilo tudi letos božične praznike mladini. Dne 22. in 26. tm. se uprizori izvirna noviteta domačega pisatelja A. Adamiča »Jurček je videl nebesa«, kot krstna predstava. To igro igrajo odrasli in deca skupno, kakor lansko leto pri božični predstavi. Dne 29. tm. uprizori deca Špicarjevo novo mladinsko igrico »Martin Napehek«, nato pa naraščaj Ribičeve »Vraže«. Predstave se vrše vedno ob pol 16., ki so za ta čas zelo ugodne železniške zveze. Priporočamo tudi odraslim, da posetijo božično predstavo, pred vsem pa vabimo mladino. Čisti dobiček je namenjen obdaritvi otrok, ki nimajo premožnih staršev. Podprite dobrodelni namen s svojim posetom! 721-n

— **Zdravniški Vestnik.** Interesenti za Zdravniški Vestnik naj blagovolijo sporočiti svoj naslov administraciji lista v roke g. dr. A. Košir-ja, Ljubljana 5, kjer dobe tudi vsa pojasnila. 720-n

— **Dva poskušena samomora v Zagrebu.** Včeraj popoldne se je na Sejmišču v Zagrebu zastrupila z octovo kislino 28letna Slovenka Ana Sočan, rodom iz Vojnega Križa. S težkimi notranjimi poškodbami so jo prepeljali v bolnico. Njeno stanje je zelo kritično. — Na Prilazu se je z morfijem zastrupila 48letna gospodinja Sofija Sertić, rodom iz Nemčije. V bolnici so ji nudili potrebno pomoč in je že izven nevarnosti.

— **Drzen vlom.** V noči od 9. na 10. tm. je bilo vlomljeno skozi okno v gostilniško sobo gostilničarja in trafikanta Trefnerja Nikolaja na Planini pri Sevnici ter iz v sobi se nahajajoče zaklenjene omare pokradeno približno za 3200 Din tobačnih izdelkov. Neznani storilec je vzel na Trefnerjevem dvorišču lestvo in sekiro, pristavil lestvo k oknu in prilepil na šipo kos papirja. Po tem je šipo razbil in okno odprl ter zlezel v sobo, kjer stoji omara s tobačnimi izdelki, ki je bila zaklenjena, s sekiro jo je odprl, pobral iz nje za 3200 Din tobačnih izdelkov in brez sledu izginil.

— **Če se otroci igrajo z vžigalicami.** V Rinčetovi grapi pri Ljutomeru je te dni pogorela viničarija posestnika Franca Peklarja. Požar je zanetil 4letni otrok, ki se je igral z vžigalicami.

— **Obsojen razbojnik.** Pred osiješkim sodiščem je bil te dni obsojen na 7 let težke ječe dninar Stevo Vukmanović iz Huma, ki je letos izvršil tri roparske napade v okolici Vočina. Njegovemu tovarišu se je posrečilo pobegniti.

— **Z vilami nad svaka.** Posestnik Gros v Subotici se je nedavno oženil s hčerko posetnika Lučića, ki je pa kmalu moža zapustila in pobegnila. Iskali so jo dolgo, te dni pa je njen oče zvedel, da je zblaznela in skočila v potok, kjer je utonila. Lučić je odšel h Grosu in zahteval pojasnila, zakaj da je žena pobegnila od njega. Tast in zet sta se sprla, v prepir pa se je vmešal tudi Lučićev sin in nastal je pretep. Gros je pograbil vile in jih zapičil mlajšemu Lučiću v glavo. Težko ranjenega mladeniča so prepeljali v bolnico, kjer se bori s smrtjo.

Iz Ljubljane

—lj **Primicove Julije zadnjo hči Terezijo,** so včeraj popoldne pokopali pri Sv. Križu. Prešernov ideal Julija, hčerka uglednega ljubljanskega trgovca Primica, se je poročila s pl. Scheuchensteuelom in leži na novomeškem pokopališču. Sedaj je legla v grob tudi še njena edina živeča hčer Terezija, ki je bila vdova po polkovniku Bauerju in je zapustila še dve priletni hčeri Adolfino in Matildo, vnukinji Primicove Julije. Ali je pri pogrebu 84letne dame pomislil kdo, da so se za večno zaprle zadnje oči, ki so zrle z ljubeznijo v oči Primicove Julije kakor mladi Prešeren, ki jih je oboževal in ovekovečil, da nikdar ugasnile ne bodo.

—lj **Če zapade sneg.** Po predpisih cestno - policijskega reda za mesto Ljubljano in njegov pomerij imajo vsi hišni posestniki ali njih namestniki v času, ko zapade sneg, očistiti čez dan vse hodnike (trotoarje) pred hišami in pripadajočimi poslopji. Če zapade sneg ponoči, morajo pa očistiti hodnike do 7. ure zjutraj. Kdor bi se tem predpisom ne pokoraval, ga zadene globa, odn. bi se hodniki dali očistiti na njegove stroške.

—lj **Kolesarji — brez luči in zvonca.** Da vozarijo in drve zadnje čase razni domači in zunanji kolesarji ob večernem in nočnem času kar po hodnikih in drevoredih, že ni nič novega v našem nemoderniziranem mestu, čudež je le, da ni vsako noč kakega pol tucata povoženih ljudi. Saj nima najmanj polovica teh drvečih kolesarjev niti zvoncev, niti svetilk! Zato naj napravi tu policija remeduro. Ljubljana ni gmajna za brezobzirne kolesarje. Zato naj policija predpiše kratkomalo zvonce in luči pod pretnjo občutnih glob in eksemplaričnih kazni, kakor je to v Zagrebu, Gradcu ali na Dunaju, pa bo kmalu red!

—lj **Mestni magistrat** opozarja, da je razdeljevanje lepakov po mestnih ulicah dopuščeno le z magistratnim dovoljenjem, ki ga daje proti primerni odškodnini za čiščenje ulic mestni gospodarski urad. Prestopki se bodo kaznovali po mestno policijskem redu z globo od 100—1000 Din odnosno z odgovarjajočo zaporno kaznijo.

Ako kupujete pri manufakturi

Beograd

SELENBURGOVA ULICA 4

dosežete

v kvaliteti in nizki ceni,

REKORD

a kar je še važnejše

REKORD ZADOVOLJSTVA!

—lj **Spomnite se sestradanih in zmrzujočih ptic!** Opozarjamo vse ljubitelje živali, da se bliža huda zima, v kateri so posebno hudo prizadete naše ljubke ptice pevke. Brez strehe, brez varnega zavetja, brez najpotrebnejše hrane bodo tavale revice po visoko zasneženih krajih, po katerih so nam skoro celo leto tako krasno pele in po katerih so nam s pokončavanjem brezštevilnih žuželk in drugega škodljivega mrčesa toliko koristile. Izkažemo se jim hvaležne in spomnimo se jih v najhujših dneh zime z drobtinicami, zrnjem, koščkom loja in drugim! Postavimo jim skromna krmišča! — Tudi Slovensko društvo za varstvo živali v Ljubljani je sklenilo, po svojih močeh rešiti čimveč teh revčkov lakote in pogina. Da bo njegova moč tem izdatnejša, obrača se tem potom na vse ljubitelje naših malih prijateljic z najvljudnejšo prošnjo, da mu pri tem pomagajo. Najenostavnejši način je pristop v društveno članstvo in poravnava malenkostne članarine. Spominjajte se društva ob raznih prilikah tudi s prostovoljnimi darovi, ki se bodo objavljali v časopisju. Čimvečja bodo sredstava, tem večja bo pomoč, ki jo bo društvo lahko nudilo sestradanim in zmrzujočim živalicam. — Vse dopise in pošiljke je naslavljati na Slovensko društvo za varstvo živali v Ljubljani, Poljanska cesta 59.

—lj **Sokol I.** naznanja svojemu članstvu, da je umrl br. dr. Viktor Breskvar, čegar pogreb bo v četrtek 19. tm. pop. izpred mrtvaške veže državne bolnice. Blagega pokojnika spremi na zadnji poti br. članstvo v civilu z znakom! Zdravo! Odbor.

Vsaka zavedna gospodinja uporablja dosledno

ADRIA prašek za pecivo

—lj **Lutkovno gledališče na Taboru** uprizori v nedeljo 22. tm. ob 15. uri Pavel Golieve »Peterčkove poslednje sanje«, božična povest v 4. slikah s prologom. — Igra se bo ponovila dne 25., 26. in 29. tm.

—lj **Kulturno prosvetni odsek Narodno strokovne zveze v Ljubljani** rabi za svojo dramatično sekcijo nekaj dam. Gospodične, ki imajo veselje do sodelovanja v dramatičnem odseku, naj se prijavijo pismeno ali osebno pri tajništvu Narodno strokovne zveze, palač Delavske zbornice, vogalni vhod na Miklošičevi cesti, II. nadstropje. Absolventinje dramatičnih šol dobrodošle

—lj **Preselitev.** Sreski agrarni referent (bivši agrarni urad v Ljubljani) se je preselil v poslopje kmetijske družbe Turjaški trg št. 3, II. nadstropje. 722-n

—lj **Modna zapestnica** v zlatu je krasno božično darilo za damo. **F. Čuden,** Prešernova 1.

Iz Celja

—c **Proslava 40letnice socijalnih zavarovalnih zakonov.** Delavske strokovne organizacije priredijo v nedeljo dne 22. decembra 1929 ob 10. uri dopoldan v dvorani Delavske zbornice v Celju proslavo 40letnice socijalnih zavarovalnih zakonov. Spored: 1. Pozdravni govor in otvoritev. 2. Slavnostni govor: (predn̄aša govornik iz Ljubljane). 3. Sprejetje stavljene resolucije. 4. Zaključek. Na to proslavo, ki naj bo obenem tudi manifestacija za uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja in da reforma bolezenskega in nezgodnega zavarovanja ne sme prinesti poslabšanja, se vljudno vabi vso organizirano in neorganizirano delavstvo, nameščence, kakor tudi vse prijatelje socijalnega zavarovanja.

—c **Zadnji občni zbor celjskega Sokolskega društva** bo jutri zvečer ob 20. uri v telovadnici mestne osnovne šole. Z ozirom na važnost zadnjega zbora je želeti polnoštevilne udeležbe.

—c **Sneg je zapadel** včeraj ponoči tudi v Celju. Padlo ga je par centimetrov, vendar pa je na ulicah skopnel še tekom dneva, ker je ves dan sijalo prav toplo solnce. Obdržal se je le na strehah in okoliških gričih. Temperatura je znatno padla in proti večeru je pričelo zmrzovati.

Božič v sovjetski Rusiji

V Moskvi, Leningradu in drugih mestih sovjetske Rusije so organizirali boljševiki energično kampanjo proti praznovanju božičnih praznikov. Po vseh podjetjih se vrše predavanja proti verskim predsodkom. Delavstvo onih podjetij, v katerih še ni uveden teden brez nedelje, je sklenilo 25. decembra delati in pokloniti ves dnevni zaslužek fondu za industrijalizacijo Rusije. Na splošno željo delavstva je centralni svet strokovnih organizacij sklenil, da bodo 25. decembra vsa podjetja obratovala. Zveza brezvercev je razvila agilno delovanje. Na njeno zahtevo prirede gledališča, klubi in kinematografi med božičnimi prazniki protiverske predstave. Predsedstvo moskovskega sovjeta je prepovedalo sekanje in dovažanje božičnih drevesc ter pozvalo trgovce, naj odklonijo prodajo okraskov za božična drevesca.

Pokret proti veri in bogu je nastal kmalu po boljševiškem prevratu in začel ga je Lenin z znanim izrekom, da je vera opij ljudstva. Pred letošnjim božičem je dosegla protiverska agitacija višek. Pod Stalinovim režimom so odpravili nedeljo in pripravlja se tudi reorganizacija koledarja. Število brezvercev v Rusiji od dne do dne narašča, posebno med delavstvom in nižjimi sloji sploh, kar je zelo značilno. Samo na kmetih protiverska agitacija še ni dosegla večjega uspeha.

Kratka praksa.

— Zakaj je mlada zdravnica tako hitro opustila prakso?

— Ker se je zaročila s prvim pacijentom.

Zakaj se še vedno mučite

z mencanjem in trenjem perila, ko vendar z Schichtovim RADIONOM lahko tako enostavno in udobno perete? Način je sledeči:

1. Običajno namakanje preko noči. 2. Raztopiti Schichtov RADION v mrzli vodi in perilo 20 minut prekuhati. 3. Perilo najprvo v topli, nato večkrat v mrzli vodi dobro izplakniti.

Poskusite samo enkrat in uverili se bodete, da Vam nobena stvar ne pripomore do tako lepega perila kot

Schichtov RADION

Trije gospodarsko zelo važni zakoni

Poročilo zborničnega tajnika dr. Pretnarja o načrtu zakona o zgradbah, zakona o elektrifikaciji in zakona o eksproprijaciji na včerajšnji seji zbornice za TOI

Ljubljana, 19. decembra.

Iz poročila zborničnega tajnika g. dr. Pretnarja na včerajšnji plenarni seji posnemamo:

V teku preteklih štirih tednov je prejela zbornica v izjavo načrte treh gospodarsko jako važnih zakonov, ki so bili izdelani v ministrstvu za zgradbe in sicer načrt zakona o zgradbah, zakona o elektrifikaciji zemlje in zakona o eksproprijaciji privatnih nepremičnin za obče javne potrebe. Ker je bila oddaja mnenja zelo nujna — roki so znašali komaj 8 do 14 di — teh načrtov ni bilo mogoče obravnavati v odsekih, temveč je zbornica morala kar na hitro zaslišati prizadete interesente in strokovnjake ter oddati na podlagi zbranega gradiva svoje izjave. Zborično predsedstvo je smatralo zato za potrebno, da se o teh treh zakonskih osnutkih vsaj naknadno poda plenumu kratko poročilo.

Zakon o zgradbah, katerega načrt je zbornica prejela od banske uprave in ministrstva za zgradbe, naj bi tvoril enotno bazo, na podlagi katere bi se izdelali regulacijski načrti, uredbe o izvedbi teh načrtov in gradbeni pravilniki za vsa mesta in trge (varošice). Regulacijske načrte in gradbene pravilnike poedinih mest bi potrjeval minister za zgradbe, za manjša mesta in trge ban, za Ljubljano, Zagreb in Beograd pa minister za zgradbe v sporazumu z občinsko upravo in predsednikom vlade. Lastniki zemljišč in stavbišč bi morali odstopiti brezplačno ves za ulice in trge potrebni svet, nositi pa eno tretjino stroškov za napravo cestišč in kanalizacije in stroške za napravo trotoarja. Predvidena je možnost komasacije zemljišč radi izvedbe regulacije. Vse obveznosti bremene na zemljišču in se morajo vpisati v zemljiško knjigo. Gradbena dovoljenja izdaja občina po zaslišanju svojega gradbenega odbora na prošnjo, kateri mora biti priložen gradbeni načrt s podpisom gradbenega gospodarja, projektanta in izvršilca zgradbe. Načrt vsebuje podrobne predpise glede zidu, dimnikov, streh itd., ki bi prav za prav spadali v gradbene pravilnike. Za vasi, industrijske kraje, zdravilišča in kopališča vsebuje zakonski načrt v posebnem delu specijalne določbe, ki naj omogočijo, da se tudi taki kraji regulirajo in urede po določenem gradbenem sistemu analogno, kakor je predviden za mesta.

Na podlagi razprave na celodnevni konferenci je podala zbornica banski upravi, ministrstvu za zgradbe in ministrstvu za trgovino in industrijo obširno izjavo. V tej je pred vsem predlagala izpremembe glede sistematične razvrstitve poedinih poglavij, izločitev nekaterih poglavij o stvareh, ki bi spadale v gradbeni pravilnik, ter je opozorila na nujno potrebo, da se v določilo zakonskega načrta sprejme načelo dveh instanc in instančne pritožbe.

Da se prepreči zmeda, ki bi jo povzročili tisoči raznovrstnih gradbenih pravilnikov, je predlagala zbornica, naj ministrstvo za zgradbe izdela s posebno uredbo vzorni gradbeni pravilnik, na podlagi katerega bi izdal vsak ban za celo svoje področje gradbeni pravilnik, posebne gradbene pravilnike pa naj bi poleg treh glavnih mest smela imeti tudi druga večja mesta. Glede razlastitvenega postopanja in bremen ki zadenejo lastnike zemljišč in stavbišč odnosno zgradb, je zbornica stavila izpreminjevalne predloge, ki naj bi olajšali bremena posestnikov in na drugi strani omogočili občini izvedbo regulacije. Predlagane so bile med drugim dopolnitve in poostritve določb, ki so naperjene proti osebam, ki niso upravičene za izvrševanje zgradb, dalje določila o rekurznem postopanju, skrajšanju rokov zaradi pospešenja postopka in izpopolnitve specijalnih določb za vasi, industrijske, kopališke in zdraviliške kraje. Prepis izjave je zbornica poslala tudi ministrstvu za zgradbe in ministrstvu za trgovino in industrijo.

Ako se zakonski osnutek izpopolni v smislu zborničnih predlogov, je upati, da bo ta zakon dobra baza uspešnemu razvoju našega stavbarstva.

Drugi zakonski načrt, ki se nanaša na elektrifikacijo dežele, je zbornica prejela v izjavo posredno preko Centrale industrijskih korporacij, ki prosi, da poda svoje mnenje neposredno ministrstvu za zgradbe.

V tem načrtu zbornica ni izvedla posebne ankete, ker je sodelovala pri razpravi, ki se je vršila pri Udruženju inženjerjev in arhitektov v Ljubljani in Zvezi industrijcev v Ljubljani. V svoji izjavi je morala načrt odkloniti kljub dosedanjim izkušnjam z drž. podjetji.

Tretji zakonski načrt govori o eksproprijaciji privatnih nepremičnin za obče javne potrebe.

Na posebni zborični anketi, ki se je vršila 13. t. m., se je pred vsem ugotovilo, da bi moral biti ta zakon podlaga določbam o eksproprijacijah v drugih specijalnih zakonih, kakor v zakonu o zgradbah, o elektrifikaciji zemlje itd. Na podlagi podatkov obširne razprave je zbornica podala ministrstvu za zgradbe pred vsem splošno načelno izjavo, naknadno pa poda še podrobne konkretne izpreminjevalne in dopolnilne predloge.

V splošni izjavi predvsem poudarja, da mora biti zakon kratek, jasen in precizen. Razlastitev naj se nanaša ne samo na privatne nepremičnine, temveč tudi na one, ki so javna last, t. j. državne ali samoupravne. Zakon naj vsebuje samo splošno, toda precizno določilo, pod katerimi pogoji je dopustna eksproprijacija, poedine primere pa naj določajo specijalni zakoni (železniški, vodni, šumski, rudarski, elektrifikacijski, gradbeni itd.). Načelo čuvanja privatne lastnine, ki je temelj današnjemu družabnemu redu in pravni državi, je treba kar mogoče respektirati. Predalekosežno razlaščanje bi moglo povzročiti nedogledno škodo kreditnemu gospodarstvu. V primeru konkurence interesentov je dati prednost pred privatnikom državi, ako je skupni lokalni in državni interes večji. Prvenstvo pa se mora dati dosedanjemu podjetniku, da more sam povečati ali zboljšati svoje podjetje. Razlastitev je raztegniti tudi na servitute, ako so upravičencu nepotrebne. Zakon naj urejuje razlastitveno postopanje, ki mora biti v skladu z načeli splošne uprave, osobito z zakonom o banski upravi. Odškodnina mora obsegati prometno vrednost nepremičnine in interes ter vsebovati tudi ekvivalent za služnostna prava in druge pravice, ki jih prikrajša ali uniči eksproprijacija. Ako se stranke ne pogode, naj odločijo razsodniki, ako jih stranke odklanjajo, pa sodnik na podlagi mnenja izvedencev. V tem primeru je dopustna pritožba na apelacijsko (višje deželno) sodišče.

Za Božič!

Velika izbira damskih plaščev, zelo trpežnih in gorkih, v svetlih in temnih barvah, s kožuhovino od Din 400.— naprej, brez kožuhovine od Din 320.— naprej. IZ NAJFINEJŠIH MODNIH BLAGOV, svilena podlaga z vatelinom, bogato obšiti s finim krznom od Din 850.—, brez krzna od Din 600.— naprej.

OTROŠKI v vseh velikostih od 2 let dalje od Din 110.— naprej, samo pri

F. in I. GORIČAR, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29. — Oglejte si naše povečane izložbe!

15

Marcel Priollet

Seržant Diavolo

Roman

Maxime de Frileuse je bil rojen junak. Da je živel v dobi križarskih vojn, bi bila njegova hrabrost legendarna. Toda živel je v prozaični dobi, ko je bilo nevarno obračati nase pozornost. Njegove pustolovščine še niso bile pozabljene.

— Ljubiti... sovražiti... To bi moglo biti geslo bivšega plemiča.

Ta hip je bila nedvomno ljubezen, ki je navdajala seržanta Diavola, kajti njegov pogled je bil poln sreče in zadovoljstva.

Da so stali tu njegovi tovariši, bi ne bili spoznali v tem sentimentalnem mladeniču energičnega moža, trdosrčnega s seboj in z drugimi, junaka tujske legije, strah in trepet sovražnika.

Ne bili bi razumeli, da se gode včasi čudne reči s tem možem, ki ni poznal v življenju nobenih ovir.

Solnce se je ta čas nagibalo k zatonu. »Berzelius« je povečal hitrost, da prispe v pristanišče, predno se stemni.

Posrečilo se mu je. Naš sanjač se je moral vrniti v resnično življenje.

Zadovoljno je vzdihnil, ko je stisnil skromno prtljago pod pazduho in stopil na mostiček med parnikom in pristaniščem.

Obšla ga je nepopisna radost, ko se je pomešal med množico ljudi po marseillskih ulicah. Bilo mu je, kakor da se vrača za vedno iz dolgega izgnanstva.

Hitro je dal potrditi dopustnico in odšel naravnost na kolodvor. Kupil je vozni listek in nestrpno pričakoval brzovlaka.

Na kolodvoru je bilo še nekaj vojakov, ki so potovali domov na dopust. Radi bi se bili pomenili z njim o življenju v tujski legiji, toda seržantu ni bilo do kramljanja.

Slednjič je pridrvela lokomotiva z ognjenimi očmi in se ustavila pred peronom. Beatričin brat je skočil v najbližji kupe.

Njegov prihod je vzbudil pozornost sopotnikov, ki so takoj spoznali v njem bojevnika iz Maroka. Toda njegovo zagorelo obličje je bilo tako nedostopno, da ni imel nihče poguma motiti seržanta v njegovi zamišljenosti.

Oziral se je v preteklost, bodočnost mu pa ni bila jasna.

Kakor vsem ljudem, je bila bodočnost tudi njemu uganka.

Seržant Diavolo je bil še vedno zatopljen v svoje misli, ko je prispel vlak po šesturni vožnji v Nizzo. Vojak se je pomešal med množico potnikov in kmalu je bil med Američani, Španci, Angleži in Francozi, hitečimi v mesto razkošja in naslade.

Da pridejo iz kolodvorskega poslopja, so morali potniki skozi špalir elegantnih dam in gospodov. Vsi ti veseli ljudje, bivajoči v Nizzi čez zimo, so prišli čakat svoje prijatelje ali sorodnike.

Maxima so vsi radovedno ogledovali. Posebno damam je bila všeč njegova krepka postava in energičen obraz bronaste barve.

Maxime se pa za zapeljive poglede ni zmenil. Uniforma in zagorela polt sta zadoščala, da ga znanci in znanke niso mogli spoznati.

Nikomur ni prišlo na misel iskati zvezo med seržantom Diavolom 4. polka tujske legije in vojvodo de Frileusom, plemičem, katerega je iskala francoska pravica, ki je bila pogosto slepa tako, da je obsojala sredstva, ne da bi se zmenila za cilj.

Beatricin brat se je počasi prerival skozi množico, ko je nenadoma zagledal mlado damo, lepo črnolasko, oblečeno dokaj preprosto. Dama ga je ves čas gledala.

Zato ni čuda, da se je začel tudi Maxime de Frileuse zanimati za lepo neznanko. Začutil je, da ga vleče neka tajna sila k nji. Zdelo se mu je, da pozna to ponosno postavo, ta klasičen obraz, ta lahno upognjeni nos in te modro pobarvane obrvi.

Šel je mimo nje, potem se je pa obrnil, da bi jo še enkrat videl. Toda lepe neznanke ni bilo več.

Vrniti se in iskati je ni mogel, kajti množica potnikov ga je potiskala naprej in kmalu je bil pred kolodvorom, kjer so čakali v dolgih vrstah omnibusi in avtomobili.

Uniforma preprostega seržanta ga je rešila vsiljivosti hotelskih uslužbencev, katerih dolžnost je loviti pred kolodvori goste. S kolodvora je krenil proti avenue de le Victoire. Kar se je ustavil.

Mlada dama, ki se je na kolodvoru tako zanimala zanj, je stala na kraju hodnika pičla dva metra od njega.

Zdelo se je, da ne more odvrniti pogleda od postavnega seržanta.

Pogledi lepe neznanke so spravili Maxima v zadrego. Razmišljal je:

— Ni izključeno, da ima ta žena sina, moža ali ljubčka, ki se bori tam daleč v Maroku za Francijo. Rada bi vedela, če ga poznam, rada bi me vprašala, kako je na bojišču, pa se boji, da bi ji utegnil zameriti vsiljivost. Morda bi pa kazalo ustreči njeni želji.

Ustavil se je in začel diskretno ogledovati mlado damo. Videl je, da je njen klobuk močno obledel, obleka zelo snažna, čevlji pa močno ponošeni.

Ta površni ogled bi pa ne bil zadostoval, da bi Maxime Frileuse spoznal damo, da se ni začel zanimati tudi za njen obraz.

Tedaj je spoznal, da te žene ne vidi prvič.

Kje jo je že videl? Kako in kdaj se je seznanil z njo?

Seržant se je zamislil v preteklost. V bujni fantaziji je slekel lepi neznanki skromno obleko in jo oblekel v razkošno družabno toaleto.

In takoj je zagledal v duhu pred seboj grajsko gospo iz Hetres-Pourpres. Da bi se še bolj prepričal, da je res ona, je nadaljeval obujanje spominov.

Zavil je to dražestno telo v dragoceno tuniko, ponosno glavo je ovenčal z diademom in tedaj je bil trdno prepričan, da se ne moti.

Da, res je bila Magdalena de Vaulnes. Naključje mu jo je privedlo v hipu, ko se mu še sanjalo ni, da bi jo mogel srečati.

In ker je mlada dama krenila proti avenue de la Victoire, je krenil bivši plemič za njo. Vlekla ga je nepremagljiva sila.

Nevarno itak ni bilo slediti mladi dami, kajti v Nizzi to ni nič posebnega. Poleg tega je pa Maxime de Frileuse vedel, da ga ne more spoznati, ker nikoli ni videla njegovega pravega obraza.

Ko sta se prvič srečala, je nosil črno žametasto masko, kar je bilo v interesu njegove pustolovščine. Pozneje, ko je srečal Magdaleno de Vaulnes drugič, je že igral vlogo kneza Ivana Kantemira. Dolga brada in bujni lasje so bili tako izpremenili njegovo zunanjost, da ni mogla spoznati v laži-knezu Maxima de Frileusa.

Ljubica Landry Vürfa torej ni mogla slutiti, kdo je pravzaprav ta seržant, ki ji sledi korak za korakom. Če bi bila dovolj spretna, da bi prišla tajni do dna, bi bila ostrmela nad motivom, ki ga je gnal za njo.

Neizprosni maščevalec je postajal slabič.

Nesrečna žena se mu je zasmilila in vest mu je očitala, da jo je pahnil v nesrečo kot žrtev famoznega francosko-estonskega kreditnega zavoda.

Seržant Diavolo je res razmišljal o strašnih posledicah svoje osvete. Zavedal se je, da trpi nedolžna žena zaradi pravih krivcev. Magdalena je bila žrtev njegovih mahinacij... In zdaj je bila obubožana in ponižana. Prej je živela v izobilju in razkošju, zdaj jo pa tare beda. O tem je pričala njena skromna obleka.

Njen prekrasni grad, gostoljuben in skrivnosten obenem, je prišel v druge roke. Njeni dragulji krase druge žene. Sedem milijonov frankov je šlo po vodi.

Magdalena je bila podobna jamboru ponesrečene ladje.

V svojih kraljevskih draguljih je bila sicer lepša, toda v ponošeni obleki je bila neprimerno mikavnejša.

Toda življenje se pripravlja dokončati svoje uničujoče delo. Kremplji bede se bodo zadirali vsak dan globlje v to nežno kožo. Ponižanje bo kmalu popolno.

Take misli so rojile po glavi Maxima de Frileuse, ki je nenadoma spoznal, da je odgovoren za tragedijo te lepe žene.

Vest mu je šepetala, da mora popraviti storjeno krivico.

S kretnjo vlastelina je segel mehanično v žep, kakor bi hotel potegniti iz njega sveženj bankovcev kot edinega sredstva, ki bi moglo rešiti nesrečno Magdaleno de Vaulnes bede in ponižanja.

Toda seržant Diavolo se je pravočasno spomnil, da je siromašen, da se preživlja samo s skromno podčastniško plačo in da ima v žepu samo pismo, katero mu je zaupal polkovnik grof de Royalieu, da ga odnese njegovi ženi v hotel «Imprial».

Spomin na to pismo je izpremenil smer seržantovih skrbi. Tu in tam ga je klicala dolžnost.

Spominjajate se slepih!

Lečenje paralize z malarijo

S pomočjo malarije se da uspešno lečiti progresivna paraliza — Ta metoda je že splošno razširjena

Ena najstrašnejših bolezni je progresivna paraliza. Zato je tudi velikega pomena, če je mogoče to bolezen lečiti tako, da izlečimo vsaj nekaj bolnikov in jim vrnemo zdravje. O uspešnem lečenju progresivne paralize je napisal zanimivo razpravo dr. Gabriel v novemberski številki «Vesmira» češkoslovaške revije za širjenje prirodnih ved in njihovo vporabo. Revijo urejuje vseučiliški profesor dr. Nemec.

Ta zdravilna metoda je v spoznanju, da lahko lečimo bolezen z boleznijo. Progresivna parliza se da lečiti z malarijo. Če se izleči prvotna bolezen, se izleči radikalno tudi umetno povzročena bolezen. To spoznanje je posledica pradavnih izkušenj, kajti že v starem veku je bil znan blagodejni vpliv bolezni, pri katerih trese bolnika mrzlica, na vsa psihična obolenja. In tako je prišel že koncem preteklega stoletja prof. Wagner-Jauregg na idejo, da bi lečil progresivno paralizo s pomočjo malarije. Eksperimentirati je pa začel šele l. 1917. Čez dve leti je začel eksperimentirati v večjem obsegu in do l. 1925 je bilo cepljenih že 1000 paralitikov.

Sprva so zdravniki dvomili, da bi se posrečilo izlečiti progresivno paralizo z malarijo. Nekateri so se celo bali težkih posledic te metode. Vsi dvomi so pa izginili, ko se je pokazalo, da je ta metoda res uspešna. Lečenje progresivne paralize s pomočjo malarije se je kmalu razširilo po vsem svetu. Dr. Gabriel pravi, da so uspehi točno dokazani in potrjeni s kemičnimi in fizioloških opazovanji tekom 10 let. 25 do 50% bolnikov so s pomočjo malarije rešili grozne smrti. Tudi bojazen, da bi nastale komplikacije, je neutemeljena, če je paralitik pod stalnim zdravniškim nadzorstvom. Lečenje progresivne paralize s pomočjo malarije, ki je v dveh tretjinah primerov uspešno in neškodljivo, ima pa še to veliko prednost, da je dostopno vsakemu zdravniku. In baš v tem je veliko jamstvo, da je možnost lečenja te strašne bolezni razširjena na največje število bolnih in da človeštvo po pravici upa, da se bo posrečilo vsaj deloma zatreti progresivno paralizo, ki je bila doslej najstrašnejši bič človeštva.

Doslednost.

V I. razredu ljudske šole slikajo otroci z barvami hišo, iz katere se vali dim. Janezek naslika dim z zeleno barvo. Učiteljica ga vpraša, zakaj je storil to.

— Gospodična, tam baš kuhajo špinačo, — se odreže Janezek.

Če so tri godne za možitev.

— Gospod, videla sem, kako ste včeraj poljubili mojo hčerko. Jo hočete vzeti?

— No, morda, toda povejte mi, s katero ste me videli?

Naznanilo otvoritve

Čast nam je naznaniti našim poslovnim prijateljem in znancem ter vsemu občinstvu, da smo na občo željo otvorili

Drogerijo »Sanitas« družba z o. z. v Ljubljani

Dunajska cesta 5 (bivša Frelihova hiša)

ki jo bomo vodili v tesni interesni skupnosti s staro znano drogerijo »Sanitas« v Celju.

Opiraje se na preizkušena in splošno odobravana načela imenovanega podjetja bomo tudi v ljubljanski drogeriji strmeli za tem, da z nakupovanjem velikih množin dosežemo

nizke prodajne cene

V zalogi imamo vse parfumerijske in kozmetične izdelke najuglednejših svetovnih tvrdk (Coty, Houbigant, Forvil — dr. Pierre, Atkinson, Roger & Gallet ter veliko drugih.)

Naš fotomanufakturni oddelek je založen z aparati prvih tovarn (Voigtländer, Zeiss-Ikon, Agfa, Rodenstock itd., ploščami in papirji prvih evropskih znamk (Agfa, Fotogen, Herzog, Ilford, Minosa Satrap itd.) ter vsemi ostalimi fotografskimi potrebščinami.

V svojem kirurgično sanitarnem oddelku lahko postrežemo p. n. odjemalce z vsemi v to stroko spadajočimi predmeti: zlasti povdarjamo svojo bogato zalogo kirurgičnih bandaž in obvez ter gumijastih izdelkov za zdravstveno rabo.

Samoumevno je, da smo se preskrbeli tudi z vsemi kemikalijami in surovinami za vse obrti.

Opozarjamo končno na svojo oblastveno dovoljeno

zalogo strupov

kakor cijankalija, arzenika, strupenega zelenila, vedno svežega strihnina in

»Cyanik-a« v ampulah

ki je po današnjih izkušnjah najsigurnejše sredstvo za uničevanje roparic

Kar najvljudneje vabimo slavno občinstvo na ogled naše moderno opremljene trgovine in zagotavljamo vsakogar že naprej, da bo šel od nas

zadovoljen z blagom in ceno.

DROGERIJA »SANITAS«
družba z o. z.
LJUBLJANA, Dunajska cesta 5

Lovske puške

floberte, brovning pištole, pištole za strašenje psov, lovske in ribiške potrebščine ima v zalogi: **F. K. KAISER, puškar v Ljubljani, Kongresni trg 9.**

»Mali oglasi«

Vsaka beseda **50 par.** *Plača se lahko tudi v znamkah. Za odgovor znamko! — Na vprašanja brez znamke se odgovarjamo — Najmanjši oglas* **Din 5·—**

Vino opolo

zajamčeno pristno, za praznike ogiroma ves december, čez ulico po **Din 10.** —, brez mestne užitnine **Din 7.50 v hotelu »Bellevue«**, tudi v sodčkih. Ne zamudite ugodne prilike! 2645

200 m tračnic

za poljsko železnico in 50 pragov za tir 0.5 m kupim. Ponudbe na Opekarno J. Oražem, Srednje Gameljne nad Ljubljano. 2832

18 Din likan'e.

Vso moško-, damsko garderobo, uniforme z najnovejšimi sredstvi, po katerih se obleka čisto nič ne pobarva, očisti, zlika, temeljito popravi, tudi obrne VALLET EXPRESS, LJUBLJANA, STARI TRG 19. Izvršitev v 24 urah. Za prireditve, g. potnike takoj, isto v drugih nujnih slučajih. 2835

Novozidano hišo

visokopritlično — v lepem prometnem kraju Domžale, prodam. Hiša ima dvoje stanovanj po 3 sobe, 2 kuhinji, električno razsvetljavo, klet in dvornico. Poleg je novozidana stavba, pripravna za vsako obrt — zelo primerno za kakega zobozdravnika, ker v kraju samem in v okolici ni nobenega. Okoli hiše je 1000 m² sadnega vrta. Pojasnila daje Franc Prešlan, kolodvorska restavracija, Domžale. 2834

Poročne prstane

nudi najceneje Ivan Pakiž, Ljubljana, Pred Škofijo 15. 2820

20odstotne kronske bone

kupuje Pučka štedionica, založni zavod d. d., Osijek, Desatičina ul. 27. 110/L

Drva - Premog - Koks

pri družbi »KURIVO«, Dunajska cesta 33. Javna skladišča. Telefon 3434. 107/t

Več gramofonov

prvovrstnih, po jako nizki ceni prodam. Naslov v upravi »Slov. Naroda«. 2828

Železnato vino

lekarnarja dr. G. Piccolija v Ljubljani krepča oslabele, malokrvne, odrasle in otroke. 87-L

Strojevodja

za žago od sedem polnojarmenikov v Sloveniji se sprejme. Nastop takoj. Oferte z označbo zahtev na A. Šurtej, Zagreb III, poštni pretinec 10. 2814

Premog

in DRVA najboljše vrste dobavlja

I. Pogačnik

Bohoričeva 5. Telefon 2059

94-L

Javna zahvala

Udruženju drogerista Kraljevine S. H. S., Sekciji za Slovenijo v Ljubljani.

Tukaj.

Ob priliki otvoritve Drogerije »Sanitas«, družbe z o. z. v Ljubljani, Dunajska cesta 5, *se čutim primoranega, da izrečem vsem gg. kolegom svojo prekipevajočo hvaležnost za skrb, s katero so od majnika t. l. do današnjega dne na vse načine preprečavali ustanovitev novega podjetja.*

Njih ganljiva požrtvovalnost pri tem stremljenju in nesebična čistost njihovih sredstev ostaneta neizbrisno zapisani v mojem spominu. Prepričan sem, da ni njihova krivda, če se mi je končno vendarle posrečilo, da sem našel za novo tvrdko možnost rojstva in življenja.

Naj bodo uverjeni, da jim želim toliko dobrega kakor oni meni— in, če bi bilo mogoče — še več!

Vaš vdani JOSIP KRAMAR, član gornje sekcije in lastnik drogerije »Sanitas«.

Tiskala: Josip Zupančič. — Za »Narodno tiskarno«: Fran Jesenšek. — Za upravo in inseratni del lista: Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.